

1. Nie ma wątpliwości, że umowę o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego (zapis na sąd polubowny) strona może zawrzeć nie tylko osobiście, ale może to uczynić przez pełnomocnika.

2. [W] każdym wypadku, w zakresie nie unormowanym w art. 697 i 698 k.p.c., do zapisu na sąd polubowny dopuszcza się stosowanie (bezpośrednie, ewentualnie "subsidiarne") przepisów kodeksu cywilnego. Do pełnomocnictwa obejmującego umocowanie do uczynienia zapisu na sąd polubowny mają więc zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o przedstawicielstwie (art. 95 – 109).

3. Artykuł 98 k.c. nie rozstrzyga, czy czynienie zapisów na sąd polubowny jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu. Dopiero uznanie, że uczynienie zapisu na sąd polubowny jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu, uzasadniałoby przyjęcie, że do umocowania do dokonania tej czynności nie wystarcza pełnomocnictwo ogólne. Ponieważ ustawa nie wymaga pełnomocnictwa do uczynienia indywidualnie określonego zapisu na sąd polubowny (pełnomocnictwa szczególnego), wystarczałoby pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do czynienia zapisów na sąd polubowny (pełnomocnictwo rodzajowe).

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 5 lutego 2002 r.
II CKN 1143/00**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi pozwanej Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa Oddziału Terenowego przeciwko powodom Jerzemu W. i Romanowi S. o uchylenie wyroku sądu

polubownego, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 5 lutego 2002 r. na rozprawie kasacji skarżącej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lutego 2000 r., oddała kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2000 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa – Oddziału Terenowego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 7 września 1999 r. oddalającego skargę tej Agencji o uchylenie wyroku sądu polubownego z dnia 13 kwietnia 1999 r., wydanego w sprawie z powództwa Agencji przeciwko Jerzemu W. i Romanowi S. Agencja zarzuciła w skardze, iż zapis na sąd polubowny był nieważny, gdyż uczyniony został w umowie dzierżawy nieruchomości o powierzchni 306,2815 ha, zawartej z pozwanymi przez działającego w imieniu Agencji dyrektora jej Oddziału Terenowego Franciszka P., mimo braku do tego umocowania. Sąd Apelacyjny uznał jednakże, że dyrektor P. działał na podstawie udzielonego mu w dniu 17 lipca 1992 r. przez Prezesa Agencji pełnomocnictwa „ogólnego”, upoważniającego stosownie do § 22 statutu Agencji do dokonywania „wszelkich czynności prawnych”, a więc nie tylko czynności zwykłego zarządu. Wobec tego, że umowa dzierżawy nie wymagała – ze względu na powierzchnię wydzierżawionej nieruchomości – pełnomocnictwa odrębnego (§ 23 statutu Agencji), a tym bardziej pełnomocnictwa szczególnego w rozumieniu art. 98 k.p.c., to i uczynienie zapisu na sąd polubowny nie wymagało takiego pełnomocnictwa.

Kasację od wyroku wymienionego na wstępie wniosła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Podstawę kasacji stanowi naruszenie – przez błędną wykładnię – § 23 statutu Agencji w związku z § 27 tego statutu i art. 98 k.c. Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie wyroku sądu polubownego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie ma wątpliwości, że umowę o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego (zapis na sąd polubowny) strona może zawrzeć nie tylko osobiście, ale może to uczynić przez pełnomocnika.

W piśmiennictwie, na które powołuje się skarżąca, charakter prawny zapisu na sąd polubowny jest sporny. Jest on uznawany bądź za czynność materialnoprawną, bądź za

czynność procesową. Uznaje się też go za czynność o charakterze mieszanym albo za umowę *sui generis*. Jednakże **w każdym wypadku, w zakresie nie unormowanym w art. 697 i 698 k.p.c., do zapisu na sąd polubowny dopuszcza się stosowanie (bezpośrednie, ewentualnie „subsidiarne”) przepisów kodeksu cywilnego. Do pełnomocnictwa obejmującego umocowanie do uczynienia zapisu na sąd polubowny mają więc zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o przedstawicielstwie (art. 95 – 109).**

W nawiązaniu do art. 98 k.c. większość autorów przyjmuje, że do udzielenia pełnomocnictwa do uczynienia zapisu na sąd polubowny nie jest wystarczające pełnomocnictwo ogólne, ale potrzebne jest pełnomocnictwo szczególne. Nowsze wypowiedzi poddają ten pogląd w wątpliwość. Zwracają uwagę, że wymaganie pełnomocnictwa ogólnego w tym wypadku nie wynika wprost z przepisów i jest zbyt daleko idące.

Klarowne unormowanie zawierał art. 95 k.z. Stanowił on, że „udzielenie pełnomocnictwa ogólnego nie obejmuje umocowania do (...) czynienia zapisów na sąd polubowny i wykonywania innych czynności, przekraczających zakres zwykłego zarządu” (§ 1) i że „do powyższych czynności wystarcza pełnomocnictwo, obejmujące dany ich rodzaj, jeżeli ustawa nie wymaga pełnomocnictwa do poszczególnej czynności” (§ 2). Przepis ten przesądzał więc, że czynienie zapisów na sąd polubowny jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu i że pełnomocnictwo udzielone do dokonywania tych czynności nie może być pełnomocnictwem ogólnym.

Artykuł 98 k.c. nie rozstrzyga, czy czynienie zapisów na sąd polubowny jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu. Dopiero uznanie, że uczynienie zapisu na sąd polubowny jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu, uzasadniałoby przyjęcie, że do umocowania do dokonania tej czynności nie wystarcza pełnomocnictwo ogólne. Ponieważ ustawa nie wymaga pełnomocnictwa do uczynienia indywidualnie określonego zapisu na sąd polubowny (pełnomocnictwa szczególnego), wystarczałoby pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do czynienia zapisów na sąd polubowny (pełnomocnictwo rodzajowe).

Dla rozstrzygnięcia o zasadności kasacji nie jest jednakże potrzebne ustalenie, czy uczynienie zapisu na sąd polubowny – w każdej sytuacji, czy też w konkretnym przypadku – jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu. Kwestia udzielania pełnomocnictw przez Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa uregulowana jest bowiem odrębnie i

w oderwaniu od podziału czynności prawnych na czynności zwykłego zarządu i czynności przekraczające ten zakres.

Stosownie do art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 1995 r. Nr 57, poz. 299 ze zm.) Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa kieruje Prezes i reprezentuje ją na zewnątrz. Udzielaniu przez Prezesa Agencji pełnomocnictw dyrektorom oddziałów terenowych poświęcony jest dział III statutu Agencji. Statut ten, jako nadany rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 1992 r. w sprawie nadania statutu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 24, poz. 104 ze zm.), wydanym na podstawie art. 7 ust. 1 wymienionej wyżej ustawy, stanowi akt prawa powszechnie obowiązującego (art. 87 ust. 1 Konstytucji RP). Paragraf 22 statutu stanowi, że prezes Agencji może udzielać dyrektorom oddziałów terenowych pełnomocnictw ogólnych do dokonywania wszelkich czynności prawnych, z zastrzeżeniem § 23. Paragraf 23 wymienia w pięciu punktach czynności prawne, które wymagają odrębnego pełnomocnictwa. Według § 24 Prezes Agencji może udzielić odrębnego pełnomocnictwa do dokonywania poszczególnych czynności prawnych również w sprawach, o których mowa w art. 27 ustawy. Sformułowania użyte w § 23 i 24 statutu oznaczają, że przepisy te wymieniają czynności, do dokonywania których nie jest wystarczające pełnomocnictwo ogólne, ale wymagane jest „odrębne pełnomocnictwo do dokonywania poszczególnych czynności prawnych”, a zatem pełnomocnictwo szczególne. Czynności prawne wymienione w tych postanowieniach statutu oznaczone zostały według ich rodzaju i nie ma wśród nich czynności polegającej na czynieniu zapisów na sąd polubowny. Należy zauważyć że są to czynności wykonywane w ramach ustawowych zadań Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, wyróżnione ze względu na wartość ich przedmiotu i ich znaczenie gospodarcze. Do czynności tych nie zostały zaliczone niektóre czynności tradycyjnie uznawane za czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu jak np. sprzedaż nieruchomości, jeżeli jej powierzchnia nie przekracza 50 ha (§ 23 pkt 1), czy wydzierżawienie nieruchomości, jeżeli jej powierzchnia nie przekracza 500 ha (§ 23 pkt 3).

Zakres regulacji dotyczącej udzielania pełnomocnictw przez Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa zawartej w § 22-24 statutu Agencji odpowiada zakresowi regulacji objętej art. 98 k.c. Jednakże treść tej regulacji wskazuje, że jest to uregulowanie inne. Jako zawarte w przepisach szczególnych w stosunku do przepisu art. 98 k.c., wyłącza jego zastosowanie. Zresztą wynika to z § 27 statutu, który stanowi, że w sprawach nie uregulowanych statutem do udzielania pełnomocnictw mają zastosowanie przepisy kodeksu

cywilnego o przedstawicielstwie. W zakresie regulacji objętej § 22-24 statutu nie ma więc zastosowania art. 98 k.c.

Powyższe rozważania prowadzą do konkluzji, którą jest stwierdzenie, że do umocowania dyrektora oddziału terenowego Agencji Rolnej Skarbu Państwa przez jej Prezesa do uczynienia zapisu na sąd polubowny wystarczające jest pełnomocnictwo ogólne. Należy dodać, że uregulowanie prawne, z którego wynika to stwierdzenie, odpowiada potrzebom obrotu gospodarczego w którym uczestniczy Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa i jest zgodne z wypowiedziami wyrażonymi w piśmiennictwie z powołaniem się na praktykę sądów w niektórych krajach, co do braku potrzeby udzielania pełnomocnictwa szczególnego do uczynienia zapisu na sąd polubowny w sytuacji, gdy pełnomocnik legitymuje się pełnomocnictwem ogólnym, obejmującym dokonanie czynności, w związku z którą spory mogące powstać w przyszłości strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

Z przytoczonych względów kasacja jest niezasadna. Sąd Najwyższy orzekł przeto jak w sentencji (art. 393¹² k.p.c.).

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego